

Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x

e-mail: arbitr@finarbitr.cz

<https://www.finarbitr.cz>

Evidenční číslo: FA/32053/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/ZP/636/2015

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 11. 9. 2015 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■ zastoupeného Mgr. Lucií Růžickovou, advokátkou, ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti AXA životní pojišťovna a. s., IČO 61859524, se sídlem Lazarská 13/8, 12000 Praha 2, zastoupené JUDr. Janem Malým, advokátem ev. č. ČAK 10116, Advokátní kancelář Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o., se sídlem Sokolovská 5/49, 186 00 Praha 8 (dále jen „Instituce“), vedeném podle zákona o finančním arbitrovi a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 4. 9. 2012 a zaplacení částky ve výši 2.400.000 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele ze dne 31. 8. 2017, FA/23248/2017, a námitkách Instituce ze dne 31. 8. 2017, evid. č. FA/23230/2017, proti nálezu finančního arbitra ze dne 15. 8. 2017, evid. č. FA/12882/2017, takto:

Námitkám instituce, AXA životní pojišťovna a. s., IČO 61859524, se sídlem Lazarská 13/8, 120 00 Praha 2, ze dne 31. 8. 2017, evid. č. FA/23230/2017, a námitkám navrhovatele, ■ ze dne 31. 8. 2017, FA/23248/2017, se částečně vyhovuje a nález finančního arbitra ze dne 15. 8. 2017, evid. č. FA/12882/2017, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroku I. a III. mění a po změně zní:

- I. Instituce, AXA životní pojišťovna a. s., je povinna zaplatit navrhovateli, ■, částku ve výši 879.023 Kč (slovy: osm set sedmdesát devět tisíc dvacet tři korun českých) spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 2.400.000 Kč od 6. 11. 2015 do 17. 5. 2016 a s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 879.023 Kč počínaje dnem 18. 5. 2016 do zaplacení, a to vše do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí o námitkách.**
- III. Instituce, AXA životní pojišťovna a. s., je podle § 17a zákona o finančním arbitrovi povinna zaplatit sankci ve výši 87.902,30 Kč (slovy: osmdesát sedm tisíc devět set dva korun českých a třicet haléřů) na účet Kanceláře finančního arbitra č. ú. 19-3520001/0710 vedený u České národní banky, var. symbol 6362015, konst. symbol 558, a to do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí o námitkách.**

Výrok II. nálezu finančního arbitra ze dne 15. 8. 2017, evid. č. FA/12882/2017, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Námítky instituce, AXA životní pojišťovna a. s., ze dne 31. 8. 2017, evid. č. FA/23230/2017, a námítky navrhovatele, ■, ze dne 31. 8. 2017, FA/23248/2017, se ve zbývajících částech zamítají.

O d ů v o d n ě n í :

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění a vydání bezdůvodného obohacení ve výši zaplaceného pojistného na tuto smlouvu společně s příslušenstvím, když tato smlouva podle něj neobsahuje základní náležitosti pojistné smlouvy, zejména pojistnou částku a převzetí pojistného rizika, a je tak v rozporu se zákonem nebo ho obchází.

Finanční arbitr při rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 15. 8. 2017, evid. č. FA/12882/2017 (dále jen „Nález“), vyšel ze shromážděných podkladů, především z toho, že Navrhovatel s Institucí uzavřeli (na základě návrhu na uzavření pojistné smlouvy ze dne 24. 8. 2012) dne 4. 9. 2012 pojistnou smlouvu č. ■ o investičním životním pojištění Kumulativ Life s počátkem pojištění 17. 9. 2012 (dále jen „Pojistná smlouva“). V Pojistné smlouvě si strany sjednaly běžné měsíční pojistné ve výši 40.000 Kč a zvýšené první běžné pojistné ve výši 1.000.000 Kč, pojistnou dobu 10 let a pojistnou částku „0 Kč“. Instituce se v Pojistné smlouvě zavázala Navrhovateli pro případ smrti vyplatit pojistnou částku (tj. 0,- Kč) nebo hodnotu podílových jednotek, bude-li vyšší, a pro případ dožití se sjednaného konce pojištění pojistné plnění ve výši odkupného (výše odkupného je dána součtem aktuálních hodnot všech podílových jednotek vedených na běžném a mimořádném podílovém účtu, sníženým o dlužné poplatky).

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovodil, že Navrhovatel má právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy a že Pojistná smlouva je absolutně neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), neboť odporuje zákonu o pojistné smlouvě (Instituce na základě Pojistné smlouvy nepřebrala pojistné riziko, ani Navrhovatel jejím prostřednictvím nenaplnil svůj pojistný zájem, když oba tyto faktory představují esenciální prvky pojistného vztahu). Finanční arbitr současně nedovodil, že lze na Pojistnou smlouvu hledět jako na jiný Pojistnou smlouvou disimulovaný právní úkon ve smyslu § 41a odst. 2 občanského zákoníku, tj. jako na smlouvu investiční.

Protože finanční arbitr odmítl námítku promlčení vnesenou Institucí jako nedůvodnou, resp. posoudil subjektivní i objektivní dobu pro vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 107 odst. 1 a 2 občanského zákoníku za zachovanou, přikázal Instituci ve smyslu § 457 občanského zákoníku vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 2.400.000 Kč, a v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi jí uložil sankci ve výši 240.000 Kč.

2. Námitky Navrhovatele proti Nálezu

Námitky Navrhovatele směřují proti výroku I. Nálezu. Navrhovatel namítá, že finanční arbitř Nálezem rozhodl o částce 2.400.000 Kč, která představuje celkové Navrhovatelem zaplacené pojistné, ačkoliv Navrhovatel ve svém návrhu požadoval zaplacení částky 2.440.000 Kč. Ačkoliv Navrhovatel sám tvrdí, že zaplatil na pojistném 2.400.000 Kč a ve sporu se tedy jednalo o tuto částku, finanční arbitř se podle něj s tímto rozporem v Nálezu nevypořádal.

Navrhovatel tvrdí, že ve svém doplnění návrhu ze dne 3. 11. 2015 požadoval vydání bezdůvodného obohacení ve výši 2.440.000 Kč vč. zákonného příslušenství. Z povahy předmětu řízení je podle Navrhovatele zřejmé, že měl v řízení nárok na přiznání úroku z prodlení podle nařízení Vlády České republiky č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob (dále jen „nařízení Vlády České republiky č. 351/2013 Sb.“).

Navrhovatel současně dokládá, že obdržel od Instituce v souvislosti s Pojistnou smlouvou částečný odkup ve výši 1.520.977 Kč a bezdůvodné obohacení na straně Instituce tedy nepředstavuje celkově zaplacené pojistné ve výši 2.400.000 Kč, ale tuto částku sníženou o částku částečného odkupu ve výši 1.520.977 Kč, tj. celkem 879.023 Kč. Navrhovatel proto po Instituci požaduje částku ve výši 879.023 Kč a úrok z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 2.400.000 Kč ode dne následujícího po dni doručení výzvy Instituci do 16. 5. 2016 a úrok z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 879.023 Kč počínaje dnem 17. 5. 2016 do zaplacení, to vše do 3 dnů od právní moci rozhodnutí finančního arbitra.

3. Námitky Instituce proti Nálezu a jejich doplnění

Námitky Instituce směřují proti výroky I., II. a III. Nálezu.

Instituce rozporuje pravomoc finančního arbitra k vedení sporu v případě, kdy finanční arbitř rozhoduje o neplatnosti Pojistné smlouvy a dovozuje rozpor s § 1 odst. 1 písm. e) a h) zákona o finančním arbitrovi. Finanční arbitř si podle názoru Instituce protiřečí, když na jedné straně shledává svou pravomoc, protože se jedná o spor ze smlouvy životního pojištění, a na druhou stranu tvrdí, že se nejedná o pojistnou smlouvu a že Instituce tedy nemohla nabízet ani poskytovat životní pojištění z důvodu absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy. Instituce v tomto shledává porušení čl. 36 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“), o právu na soudní a jinou právní ochranu a rozhodnutí finančního arbitra považuje za nepřezkoumatelné, či nezákonné.

Instituce namítá, že posouzení právního úkonu jako absolutně neplatného je vždy krajním řešením a rozhodující orgány jsou přitom ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod povinny šetřit podstatu a smysl autonomie vůle a zachovávat spíše platnost právních úkonů. Instituce odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10, a na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2005, sp. zn. 28 Cdo 1067/2004. Pojistná smlouva by však byla platná i z pohledu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“). Instituce tvrdí, že rozhodovací praxe finančního arbitra může mít zásadní materiální konsekvence na velké množství pojistných smluv uzavřených na pojistném trhu v České republice.

Instituce argumentuje, že otázka platnosti Pojistné smlouvy je pouze prejudiciální otázkou a Navrhovatel nemůže mít, za situace, kdy žaluje na plnění, na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve smyslu výroku II. Nálezu naléhavý právní zájem.

Pokud se jedná o disimulaci právního úkonu a obcházení zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o cenných papírech“), které mělo spočívat v nedostatku příslušné licence Instituce a nesplnění pravidel jednání se zákazníky, Instituce namítá, že finanční arbitr nijak nezkoumal splnění těchto pravidel.

Instituce s ohledem na posuzování platnosti a neplatnosti právního úkonu odkazuje rovněž na konverzi právního úkonu a zásadu *pacta sunt servanda*. Podle Instituce z Pojistné smlouvy vyplývá, že obsahu smluveného závazku si byl Navrhovatel dobře vědom nebo s vynaložením potřebné míry pečlivosti měl být vědom a s takovým závazkem souhlasil. Podle Instituce je zřejmá vůle Navrhovatele uzavřít pojistnou smlouvu s investičními prvky. Vůle Instituce pak byla uzavřít pojistnou smlouvu s investiční složkou v rozsahu 100 % pojistného. Instituce proto uzavírá, že pokud by finanční arbitr trval na svém závěru o neplatnosti Pojistné smlouvy, musel by ji posoudit jako platnou smlouvu investiční.

Instituce odkazuje, že pojistný zájem není podstatnou náležitostí pojistné smlouvy, neboť § 2 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), takovou podmínku nestanoví a tento pojem je definován pouze jako zákonná zkratka v § 3 písm. n) téhož zákona. Taktéž § 4 ani jiné ustanovení zákona o pojistné smlouvě neobsahuje požadavek na uvedení pojistného zájmu. Podle Instituce absence pojistného zájmu není zakázána, avšak finanční arbitr dochází nesprávným výkladem k odlišnému závěru, a to v rozporu se zásadou soukromého práva „vše je dovoleno, co není zakázáno“.

Instituce současně namítá, že pojistný zájem v Pojistné smlouvě nechybí. V případě smrti pojištěného je ochranou výplata pojistného plnění obmyšlené osobě, v případě dožití pak vyplacení pojistného plnění pojištěnému. V obou případech podle Instituce dochází k výplatě pojistného plnění, jehož výpočet je předem definovaný a určitý, byť ne konkrétní částkou, ale předvídatelným výpočtem. Dalším pojistným zájmem podle Instituce může být daňová uznatelnost Pojistné smlouvy, či možnost určení konkrétní osoby, která obdrží pojistné plnění, aniž by byla povolána dědickým právem. Pojistným zájmem může podle Instituce být i voluntarita Pojistné smlouvy, kdy pojistník může upravovat rozsah investované pojistné částky či sjednání připojištění. Vzhledem ke skutečnosti, že výklad povahy pojistného zájmu je podle finančního arbitra čistě subjektivní kategorie smýšlení pojistníka, nelze ho nikdy zcela určitě zjistit bez pravdivého prohlášení pojistníka. Zároveň je podle Instituce evidentní, že *„v případě sporného řízení takový pojistník bude tvrdit jinak důkazně nedoložitelnou skutečnost ve svůj prospěch“*.

Instituce odkazuje mj. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3784/2009, kterým měl finanční arbitr argumentovat *„v jiném obdobném nálezu“*, a které je podle ní nutné interpretovat odlišně, než jak činí finanční arbitr. Podle Instituce zde byl pojistný zájem vyložen v souvislosti s pojištěním majetku a odůvodnění rozhodnutí nelze absolutizovat na veškeré typy pojistných smluv. Instituce odkazuje, že z rozhodnutí je patrný závěr, že z neurčení konkrétní částky pojistného plnění nelze vyvodit neplatnost Pojistné smlouvy pro neexistenci pojistného zájmu či garance vyplacení konkrétní výše pojistného plnění. Instituce na tomto rozhodnutí rovněž demonstruje, že *„nelze hodnotit pojistnou smlouvu neplatnou, protože pojistník údajně neměl pojistný zájem na vyplacení pojistného plnění za věc, kterou nevladl, a že rovněž chybělo pojistné riziko“*.

Instituce argumentuje, že v Pojistné smlouvě existovalo a existuje pojistné riziko, když Pojistná smlouva kryje pojistné riziko v podobě smrti a dožití. Instituce zdůrazňuje, že *„míru pravděpodobnosti vzniku pojistné události vyvolané pojistným nebezpečím je nutno chápat ve vztahu k pojištěné osobě. U této osoby, ze statistického hlediska, je poté stejná míra pravděpodobnosti, že zemře nebo se dožije určitého věku a to nezávisle na tom, zda tato osoba uzavře pojistnou smlouvu nebo např. v jaké výši plnění“*.

Instituce odkazuje, že definici pojistného rizika nabízí komentovaný § 2767 nového občanského zákoníku (Instituce neposkytla zdroj citace, pozn. finančního arbitra), podle něhož se pojistným rizikem rozumí míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události způsobené pojistným nebezpečím. Je-li pojistné riziko mírou pravděpodobnosti, pak se jedná o matematickou hodnotu (teoreticky vyjádřitelnou procentem, zlomkem apod.). Podle Instituce je pak tento pojem často zaměňován s pojmem hodnota pojistného zájmu nebo pojistné nebezpečí.

Podle Instituce finanční arbitr nesprávně zaměňuje pojistné riziko za podnikatelské riziko pojišťovny při výkonu pojišťovnictví podle § 3 odst. 1 písm. f) zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, resp. v době uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „zákon o pojišťovnictví“), zda bude plnit a v jakém rozsahu a zda pojišťovna vyplatí více, než obdržela na pojistném.

Instituce argumentuje, že pojistník může kdykoliv sjednáním připojištění a určením rozsahu investování změnit parametry Pojistné smlouvy ve prospěch údajného chybějícího pojistného rizika. Instituce rovněž upozorňuje, že § 2 ani jiné ustanovení zákona o pojistné smlouvě neobsahuje požadavek převzetí pojistného rizika pod sankcí neplatnosti právního úkonu.

Instituce odkazuje na § 67 zákona o pojišťovnictví, který podle ní výslovně předpokládá pojistnou smlouvu, u níž pojistné plnění je čistě odvislé pouze na riziku z investování finančního umístění (tzv. smlouva s nulovou pojistnou částkou). Toto ustanovení je podle Instituce i nadále součástí právního řádu (§ 61 zákona o pojišťovnictví) a současně jím bylo například i za účinnosti předchozí právní úpravy pojištění.

Instituce rozporuje závěr finančního arbitra, že pojistník, resp. pojištěný, musí obdržet při pojistném plnění vždy více, než je na pojistném zaplacen. Instituce odkazuje na standardní pojistné smlouvy sjednané pouze na smrt či pouze na dožití. Finanční arbitr podle Instituce pomíjí skutečnost, že pojistnou událostí je smrt nebo dožití a je tak zcela jisté, že taková pojistná událost nastane, jen není zřejmé kdy. Podle této úvahy by pojišťovna *„i při 100% jistotě nastání pojistné události musela vyplatit na pojistném plnění více, než obdržela“*. Takovýto postup je v rozporu s ekonomickými zájmy pojišťovny, která by v tomto důsledku pozbyla svůj kapitál a skončila v úpadku, ale i v rozporu *„s principy rezervotvorného pojištění, kdy se rezerva na výplatu pojistného plnění vytváří právě jen ze zaplaceného pojistného“*.

Instituce argumentuje, že s uzavřením pojistné smlouvy o investičním životním pojištění i bez smluvené pojistné částky počítá také § 15 odst. 6 zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o daních z příjmu“).

K neplatnosti Pojistné smlouvy z důvodu absence pojistné částky a k tomu, že není rozhodné, zda je možné sjednat pojistnou částku dodatečně, protože neplatnost je nutné posuzovat ke dni uzavření smlouvy, Instituce dovozuje, že již 4. 9. 2012 měla Pojistná smlouva v sobě inkorporovanou pojistnou částku, a to článkem 4.2. Zvláštních pojistných podmínek pro

investiční životní pojištění Kumulativ Live 1111 (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“). Podle tohoto ujednání měl Navrhovatel nárok na to, aby kdykoli v průběhu Pojistné smlouvy mohl jednostranně zvýšit pojistnou částku a nelze proto hovořit o tom, že Pojistná smlouva je neplatná pro absenci pojistné částky.

Instituce rovněž odkazuje na retroaktivní aplikaci § 1 nového občanského zákoníku.

Instituce namítá, že zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“), je předpis veřejnoprávní a že finanční arbitr na otázku údajného obcházení zákona pohlíží z pohledu veřejného práva. Přitom uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného a podle ustanovení veřejného práva nelze hodnotit otázku platnosti soukromoprávní smlouvy. Podle Instituce je skutečný smysl a účel zákona v základním určení, co se rozumí pojistnou smlouvou (viz § 2 zákona o pojistné smlouvě) a další variabilitu možností pojistného vztahu podle Instituce ponechal zákonodárce ve volní dispozici smluvních stran.

Instituce opětovně namítá promlčení nároku Navrhovatele. Vzhledem k obsahu uzavřené Pojistné smlouvy, včetně obchodních podmínek, řádnému doručení pojistky obsahující i určení rozsahu investování Navrhovatelem, Instituce tvrdí, že údajnou neplatnost Pojistné smlouvy způsobil Navrhovatel sám svojí volbou alokovat 100 % pojistného do investování, ačkoliv ho Instituce řádně informovala o všech smluvních podmínkách o odkupném, poplatcích i možnosti poklesu podílových fondů.

Instituce namítá, že Navrhovatel měl veškeré informace o povaze právního vztahu a promlčení by tak běželo v subjektivní době od každého jednotlivého uhrazeného pojistného. Právní hodnocení skutkových okolností je podle Instituce pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby irelevantní. Instituce tvrdí, že Navrhovatel není běžným spotřebitelem, že povědomí o neplatnosti Pojistné smlouvy měl již od jejího uzavření a že je nutné aplikovat dvouletou subjektivní promlčecí dobu.

Instituce odkazuje na právo Evropské unie a povinnost finančního arbitra rozhodovat v souladu či s přihlédnutím k němu. V této souvislosti Instituce odkazuje i na judikaturu Soudního dvora Evropské unie, konkrétně rozsudek ve věci *González Alonso v. Nationale Nederlanden*, C-166/11 ze dne 1. 3. 2012, podle něhož nejsou neobvyklá ujednání o použití různého poměru měsíčních plateb pojistného i investice a že investiční riziko nese pojistník, když takové smlouvy jsou běžné a spadají do odvětví životních pojištění.

Instituce namítá, že se finanční arbitr v Nálezu nevypořádal s předloženou judikaturou států Evropské unie, která byla součástí Memoranda České asociace pojišťoven ze dne 28. 11. 2016, vypracovaného Evou Novákovou, Lucií Škapovou a Michaelou Remešovou (Advokátní kancelář JŠK), dále jen „Memorandum České asociace pojišťoven“. Instituce tvrdí, že nezjistila, zda je součástí spisu rovněž sdělení o právní úpravě a judikatuře týkající se investičních pojistných smluv s nulovou či nízkou pojistnou částkou od obdobných orgánů mimosoudního řešení spotřebitelských sporů v jiných státech, zejména ve státech tvořících Evropský hospodářský prostor a s orgány Evropské unie a odkazuje na § 20 zákona o finančním arbitrovi. Instituce považuje za nadměru zásadní, aby před pravomocným rozhodnutím byly známy praxe a zjištění obdobných orgánů jako je finanční arbitr v jiných státech, kde již tato problematika byla řešena.

Instituce rovněž odkazuje na judikaturu některých členských států Evropské unie, které podle ní mají obdobnou právní úpravu (podstatné náležitosti pojistné smlouvy, ochrana spotřebitele)

jako Česká republika, a to právě z důvodu jednotných předpisů Evropské unie. InSTITUTE rovněž odkazuje na případ *Fuji Finance v. Aetna Life Insurance Co Ltd, C.L.C.* 141 ze dne 4. 7. 1996 posuzovaný Apelačním odvolacím soudem ve Velké Británii, rozsudek Kasačního soudu ve Francii č. 227 ze dne 23. 11. 2004 a Nizozemský soud v Leeuwardenu v rozsudku ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. 200.023.799/01, z nichž podle ní vyplývá, že smlouvy obdobné Pojistné smlouvě jsou v zahraničí běžně uznávány. InSTITUTE tvrdí, že rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy by vedlo k narušení evropského pojistného trhu a poškození investic zahraničních pojišťoven působících v České republice. InSTITUTE dále tvrdí, že sám zákonodárce v České republice podporuje tento typ pojistných smluv tím, že jsou s nimi při splnění konkrétních podmínek spojena daňová zvýhodnění a jejich uzavírání sám aktivně napomáhá.

Pokud se jedná o výši vyplaceného odkupného, InSTITUTE potvrzuje námitky Navrhovatele. InSTITUTE upozorňuje, že o výplatu částečného odkupu požádal sám Navrhovatel a demonstruje tím, že oba účastníci smlouvy, tedy jak Navrhovatel, tak InSTITUTE se po uzavření smlouvy chovají tak, že Pojistnou smlouvu považují za platnou.

InSTITUTE navrhuje, aby finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl a Pojistnou smlouvu posoudil jako platný závazek.

4. Vyjádření Navrhovatele k námitkám InSTITUTE

Podle Navrhovatele není určení neplatnosti Pojistné smlouvy v rozporu se zásadou autonomie vůle a tedy ani s jednou ze základních lidských svobod, když vzhledem k ustanovení článku 2 Listiny základních práv a svobod není smluvní svoboda absolutní a může být omezena zákonem.

Navrhovatel připomíná, že na Instituci jako pojišťovnu se vztahuje ustanovení § 6 odst. 1 zákona o pojišťovnictví, podle kterého *„pojišťovna nebo zajišťovna je oprávněna provozovat pouze pojišťovací nebo zajišťovací činnost a činnosti s ní související povolené jí příslušným orgánem dohledu ...“*. Dále odkazuje na § 3 odst. 2 písm. a) uvedeného zákona, kdy se životním pojištěním rozumí pojistná odvětví uvedená v části A přílohy č. 1 k tomuto zákonu, konkrétně v bodě III jsou uvedena *„pojištění uvedená v bodě I písm. a) a b) a bodě II, která jsou spojena s investičním fondem“*. Z dikce předmětného bodu podle Navrhovatele vyplývá, že *„investiční životní pojištění musí být skutečně pojištěním, tj. pojistná funkce nesmí být potlačena natolik, aby již o pojištění nešlo“*. Zákon tedy podle Navrhovatele výslovně konstatuje, že pojišťovna musí poskytovat pojištění, byť toto může být spojeno s investičním fondem. V okamžiku, kdy v pojistné smlouvě není sjednána pojistná částka či je ve vztahu k pojistnému nízká, nelze o pojištění materiálně hovořit, byť by bylo sjednáno formálně pojistnou smlouvou. Vzhledem k tomu, že hodnota podílového účtu je generována z pojistného, které hradí pojistník, nehraje skutečnost, že pojistné plnění může být zvýšeno o hodnotu podílového účtu, v této úvaze roli. Výnosy jsou tvořeny z vlastních peněz Navrhovatele, aktivita InSTITUTE ve prospěch zvýšení hodnoty účtu je pak zpoplatněna.

Navrhovatel uzavírá, že *„pojišťovna, která na základě smlouvy vykonává jiné činnosti, než stanoví zákon o pojišťovnictví, byť formálně na základě pojistné smlouvy, tak činí v rozporu se zákonem a nemůže se odvolávat na zásadu autonomie vůle, neboť v té je zákonem omezena.“*

Podle Navrhovatele nemůže na neplatnosti Pojistné smlouvy nic změnit ani § 41a odst. 1 občanského zákoníku (konverze právního úkonu), protože nebyly splněny podmínky tohoto ustanovení. Navrhovatel poukazuje na rozporná tvrzení InSTITUTE, že v důsledku konverze

právního úkonu jde o platnou smlouvu investiční, a současně je zřejmé, že Navrhovatel měl zájem uzavřít pojistnou smlouvu s investičními prvky. Mezi těmito dvěma smlouvami je podle Navrhovatele zásadní rozdíl, neboť zákon o pojišťovnictví předpokládá, že pojišťovna může uzavřít jako pojistitel pouze pojistnou smlouvu s investičními prvky. Tento zákon podle Navrhovatele Instituci neumožňuje uzavřít smlouvu investiční (smlouvu o poskytování investičních služeb), když současně Instituce nesplňuje ani podmínky, které pro poskytování investičních služeb stanoví zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Tímto tedy Instituce podle Navrhovatele nedokládá vůli Navrhovatele uzavřít jinou než pojistnou smlouvu a nelze tím doložit ani platnost případné investiční smlouvy.

Tvrzení Instituce, že její skutečnou vůli bylo uzavřít „investiční smlouvu“ (kterou poskytuje spotřebiteli investiční službu) podle Navrhovatele znamená, že Instituce naprosto vědomě a systematicky porušovala ustanovení zákona o pojišťovnictví. Navrhovatel dále upozorňuje na dopad takového jednání v daňové oblasti, když taková činnost by podle něj znamenala, že *„Instituce naprosto vědomě způsobila škodu státu spočívající v neodvedených daních“*.

Navrhovatel argumentuje, že *„pojistný zájem je nezbytnou materiální složkou institutu pojištění, stejně tak jako závazek k poskytnutí pojistné ochrany“*, jinak v materiálním smyslu nejde o pojištění. Pojistitel v Pojistné smlouvě nepřevzal riziko zejména ve smyslu důsledků nastalé pojistné události. Podle Navrhovatele v případě, kdy *„v pojistné smlouvě není sjednána pojistná částka či je ve vztahu k pojistnému nízká, nelze dovést ani pojistný zájem na straně pojistníka ani poskytnutí pojistné ochrany ze strany pojistitele“*. Instituce se tedy v Pojistné smlouvě nezavázala vykonávat pojišťovací činnost, ale jinou činnost, a to v rozporu se zákonem o pojišťovnictví. Navrhovatel odmítá argument Instituce, že *„kdykoli v průběhu trvání „pojištění“ může pojistník změnit parametry smlouvy ve prospěch chybějícího pojistného rizika“*, neboť smlouvu od počátku neplatnou nelze učinit platnou tím, že smluvní strany přistoupí k pozdější úpravě smluvních ujednání. Navrhovatel tedy trvá na tom, že *„v případě Pojistné smlouvy Instituce nepřevzala pojistné riziko ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pojišťovnictví a nezavázala se tak vykonávat pojistnou činnost“*.

Podle Navrhovatele by Pojistná smlouva byla absolutně neplatná i za současné právní úpravy (nový občanský zákoník), neboť odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek (srov. § 588 nového občanského zákoníku). Navrhovatel rovněž tvrdí, že § 1 odst. 1 věta druhá nového občanského zákoníku se vztahuje pouze na existující práva a povinnosti. Vzhledem k tomu, že Pojistná smlouva je podle § 39 občanského zákoníku absolutně neplatná přímo ze zákona a od počátku, když subjektivní práva a povinnosti z takové smlouvy vůbec nevznikly, nelze na takovou smlouvu aplikovat ani § 1 odst. 1 nového občanského zákoníku a zpětně ji činit platnou.

Navrhovatel argumentuje, že jeho nárok na vydání bezdůvodného obohacení není promlčený, přičemž pokud by finanční arbitr takový závěr učinil, bylo by nutné posoudit námitku promlčení Instituce jako rozpornou s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 občanského zákoníku.

Navrhovatel tvrdí, že jednotlivá ujednání, která vedou k neplatnosti Pojistné smlouvy, sama o sobě nejsou problematická. Neplatnost lze dovést pouze po posouzení jejich vzájemné souvislosti a kontextu jejich uplatnění v rámci pojistné materie, což je mimo schopnosti běžného spotřebitele, tj. i Navrhovatele. Navrhovatel tvrdí, že v průběhu pojištění neměl představu o vadách způsobujících neplatnost Pojistné smlouvy a plnil své sjednané povinnosti. Nesrovnalosti začal vnímat až dlouho po uzavření Pojistné smlouvy a skutečnost,

že mu mohla vzniknout škoda či bezdůvodné obohacení na straně Instituce, zjistil až poté, co se obrátil na odborníka.

Podle Navrhovatele je Pojistná smlouva neplatná pouze z důvodů na straně Instituce, připuštění námitky promlčení by pro něj bylo nepřiměřeně tvrdým postihem a finanční arbitr musí přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu.

K odkazům Instituce na judikaturu Soudního dvora Evropské unie Navrhovatel tvrdí, že rozsudek ve věci *Gonzáles Alonso v. Nationale Nederlanden*, C-166/11 ze dne 1. 3. 2012 na posuzovaný spor nepřiléhá, neboť vadou Pojistné smlouvy není investice 100% pojistného do fondů, ale vzájemný vztah pojistného a pojistného plnění. K dalším případům se Navrhovatel nevyjádřil, protože „*Česká republika jako členský stát musí respektovat unijní právo a jeho výklad, avšak nikoli právo jednotlivých států Evropské unie*“.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu buď potvrdí, nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. ustanovení § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a n. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Pokud se jedná o obsah rozhodnutí o námitkách níže, finanční arbitr nepovažuje za nutné opakovaně definovat a vykládat veškerá ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám Instituce, které vznesla v řízení o Nálezu a nedoložila je jakoukoli jinou argumentací nebo relevantními podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto smyslu se vyjádřil též Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, kde judikoval, že „*[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná*“.

6.1 Příslušnost a pravomoc finančního arbitra

Pokud se jedná o námitku Instituce, že finanční arbitr není k rozhodnutí posuzovaného sporu příslušný, finanční arbitr odkazuje na vymezení své příslušnosti v oblasti soukromého pojištění v ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, podle něhož má od

1. 11. 2013 pravomoc rozhodovat i spory mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem „*při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění, ...*“. Stejným způsobem zákonodárce vymezil působnost finančního arbitra k řešení sporů i v jiných segmentech finančního trhu, když například podle písm. c) téhož ustanovení finanční arbitr rozhoduje spory „*při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru ...*“.

Skutečnost, že posouzení sporu, který vznikl při nabízení, poskytování nebo zprostředkování finanční služby, znamená ve vztahu k vymezení příslušnosti finančního arbitra rovněž posouzení sporu o platnosti smlouvy o finanční službě a vypořádání bezdůvodného obohacení vyplývajícího z případné neplatnosti takové smlouvy, postavil na jisto správní soud, který se touto otázkou zabýval v rámci soudního přezkumu příslušnosti finančního arbitra iniciovaného na základě obdobné námitky jiné finanční instituce (otázkou příslušnosti finančního arbitra k řešení sporu o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru).

Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 8 Af 7/2015, vyslovil, že „*samotná skutečnost, že se spor týká bezdůvodného obohacení, jej z působnosti finančního arbitra nevyjímá, [...] K naplnění Smlouvy o konzultaci v daném případě nedošlo, a tato smlouva byla pro podstatný a omluvitelný omyl na straně klienta neplatná. [...] Spor o vrácení zaplacené částky 6.500 Kč je sporem mezi věřitelem a spotřebitelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, neboť k jejímu zaplacení došlo v bezprostřední souvislosti se zprostředkováním úvěru mezi spotřebitelem (klientem) a věřitelem (žalobcem). Finanční arbitr byl proto v souladu s § 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi věcně příslušný k jeho rozhodnutí*“. Z poslední doby lze odkázat též například na rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 6. 2017, sp. zn. 8 Co 88/2017.

Finanční arbitr je tedy příslušný k rozhodnutí sporu o neplatnosti smlouvy životního pojištění mezi spotřebitelem a pojišťovnou a o vydání bezdůvodného obohacení vyplývajícího z této neplatnosti včetně příslušenství. V této souvislosti není důvodná ani námitka Instituce o protichůdných tvrzeních finančního arbitra, když finanční arbitr v Nálezu uvedl pouze to, že spor mezi Navrhovatelem a Institucí je sporem ve smyslu výše citovaného § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

6.2 Nepřevzetí pojistného rizika a absence pojistného zájmu

Smyslem a účelem pojištění, jak finanční arbitr podrobně vysvětlil v Nálezu, je uspokojení potřeby pojistníka se za úplatu zajistit před očekávanými nepříznivými dopady předem nejisté události tím, že pojistník riziko vzniku pojistné události a jejích následků přenesl zcela nebo zčásti na pojistitele. Nastane-li nahodilá událost, pojistitel její nepříznivé následky kompenzuje pojistníkovi v jeho majetkové rovině tím, že mu vyplatí předem sjednané peněžité pojistné plnění. Pojistitel tak na sebe bere po dobu trvání pojistné smlouvy riziko, že předem nejistá událost v této době skutečně nastane a on bude nucen pojistníkovi plnit. Tento synallagmatický závazek vyplývá přímo z definice pojistné smlouvy uvedené v § 2 zákona o pojistné smlouvě. Přenesení pojistného rizika z pojistníka na pojistitele představuje nutný ekonomický důvod pojistné smlouvy jako právního titulu, na jejímž základě se pojištění realizuje.

Pojistným rizikem se podle § 3 písm. m) zákona o pojistné smlouvě rozumí míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události vyvolané pojistným nebezpečím. Pojistné riziko jako určitou míru pravděpodobnosti tak tvoří dva znaky, a to existence možnosti vzniku

pojistné události, jejíž vznik vyvolá *pojistné nebezpečí*. Pokud tedy existuje možnost vzniku pojistné události vyvolaného pojistným nebezpečím, vždy existuje, byť více či méně pravděpodobně, pojistné riziko. Ačkoli tedy vymezení pojistného rizika není ve smyslu § 4 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě povinnou náležitostí pojistné smlouvy, vyplývá právě z jednotlivých parametrů pojistné smlouvy, že bez pojistného rizika, resp. jeho přenesení z pojistníka na pojistitele, by vymezení pojistné události a pojistného nebezpečí, jako obligatorních náležitostí pojistné smlouvy, ztratilo svůj význam.

Finanční arbitr nerozporuje tvrzení Instituce, že míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události je u konkrétní osoby vždy stejná. Přebrání pojistného rizika ovšem nelze vykládat tak, že by se snad jeho převzetím vyloučila možnost vzniku pojistné události pro pojištěného nebo by pojistná událost hrozila přímo Instituci, ale jako přebrání té míry pravděpodobnosti (nebezpečí), že pojistná událost skutečně nastane a vznikne potřeba dotčené osoby hojit se z nastalé újmy. Přebrání pojistného rizika tak z materiálního hlediska představuje alespoň částečnou finanční kompenzaci případné újmy, jejíž finanční dopady na sebe přebírá pojistitel.

Z pohledu Instituce se jedná o úplatné přebrání určité míry nebezpečí, že bude muset v konkrétním případě vyplatit předem ujednané a garantované plnění, jehož celá výše nemůže být ponechána na okolnostech, které ani jedna ze stran sporu nemůže ovlivnit. Pojistitel na sebe přebírá toto nebezpečí (pravděpodobnost) vzniku pojistné události v tom smyslu, že materiálně alespoň částečně kompenzuje důsledky spojené se vznikem pojistné události, čímž naplňuje zákonný i hospodářský smysl pojistné smlouvy jako smluvního typu.

V případě, že by k přebrání pojistného rizika pojistitelem nedošlo, tedy pojistitel by nebyl pojistnou smlouvou vázán k žádnému peněžitému plnění nebo by sjednané plnění nebylo nijak garantováno, pojištění by zcela ztratilo smysl, neboť riziko nepříznivých dopadů by fakticky stále nesl pojistník. V případě, že pojistná smlouva sice sjednává pojistné plnění (plnění v případě vzniku pojistné události), ale nijak jeho výši negarantuje, představuje pro pojistníka stejnou nejistotu (zda vůbec a případně v jaké výši dostane pojistné plnění) jako sama nahodilá událost a její nepříznivé důsledky.

Bez významu je rovněž námitka Instituce, že finanční arbitr vykládá pojistné riziko jako podnikatelské riziko Instituce jako pojišťovny. Finanční arbitr v Nálezu k tomuto závěru nedospěl, naopak přebrání pojistného rizika vyložil v tom smyslu, že se jeho prostřednictvím naplňuje smysl a účel pojistné smlouvy, a proto je nezbytně třeba, aby z Pojistné smlouvy vyplývala garance plnění, které by alespoň částečně kompenzovalo negativní následky spojené se vznikem pojistné události.

Jelikož Pojistná smlouva v posuzovaném případě přebrání pojistného rizika pojistitelem nereflektuje, představuje produkt v ní sjednaný pouze investiční závazek na dobu určitou spolu se způsobem jeho vypořádání v případě smrti Navrhovatele, v rámci kterého Instituce nenese jakékoli, byť minimální riziko. Pojistná smlouva je smlouvou formulářovou, do jejíhož obsahu měl Navrhovatel minimální možnost zasáhnout. Je věcí Instituce jako odborníka v oblasti pojišťovnictví, aby v rámci uzavíracího procesu pojistných smluv nastavila zákonný rámec formulářových návrhů, v rámci kterého bude moci klient volit pouze z možností vedoucích k uzavření pojistné smlouvy v mezích zákona, nikoli aby smlouva sloužila k jinému než pojišťovacímu účelu. Nelze souhlasit s Institucí, že by nepřevzetí pojistného rizika bylo pouze vinou Navrhovatele, který volil v rámci uzavření Pojistné smlouvy z Institucí nabízených možností co do výše sjednané pojistné částky, způsobu a výše investovaného pojistného, investiční strategie apod. (z návrhu na uzavření Pojistné smlouvy

např. vyplývá, že pokud Navrhovatel nevyplní pole o výši pojistné částky, tato se automaticky rovná nule).

Za nepřiléhavou považuje finanční arbitr námitku Instituce, že § 67 zákona o pojišťovnictví (resp. § 61 zákona o pojišťovnictví v aktuálním znění) „*výslovně předpokládá, že pojistná smlouva může být taková, kdy pojistné plnění je čistě odvislé pouze a jen na riziku z investování finančního umístění*“. Institucí uvedené ustanovení zákona o pojišťovnictví, jako veřejnoprávního předpisu, upravuje povinnost pojišťovny v rámci její činnosti v oblasti životního pojištění vytvářet rezervy v odpovídající výši. Z citovaného ustanovení nelze ani výkladem bez dalšího dovodit, že by v rámci něj zákonodárce předpokládal uzavírání pojistných smluv bez jakékoli garance plnění ve prospěch pojistníka, resp. že se toto ustanovení nevztahuje právě a jen pouze k investiční složce sjednaného investičního životního pojištění.

Nad to, zákon o pojistné smlouvě, jak finanční arbitr vyložil v Nálezu, předpokládá uzavírání smluv o životním pojištění s investiční složkou, kdy v rámci jednoho produktu kombinuje dvě činnosti spočívající v pojištění a investování. Skutečnost, že v rámci investiční složky nese investiční riziko pojistník, ostatně předpokládá i ustanovení § 66 zákona o pojistné smlouvě. Z namítaného ustanovení § 67 zákona o pojišťovnictví není možné, ani výkladem, dovozovat možnost či dokonce aprobaci pojistných smluv, které trpí nedostatkem pojistného zájmu a nepřehrání pojistného rizika, tedy nastavení soukromoprávních pravidel, která jsou v rámci uzavírání smluv závazná.

Nepřiléhavá je rovněž námitka Instituce ustanovením § 15 odst. 6 zákona o daních z příjmu, když tento předpis nevymezuje ani nereguluje, ať soukromoprávně či veřejnoprávně, pravidla uzavírání pojistných smluv. Navíc z tohoto ustanovení není možné toliko dovodit existenci pojistných smluv bez pojistné částky, nýbrž pouze existenci pojistných smluv s pevně sjednanou pojistnou částkou a pojistných smluv, v rámci kterých je výše pojistné částky sjednána jinou formou (např. prostřednictvím určitého a srozumitelného výpočtu).

Finanční arbitr tak trvá na názoru vysloveném v Nálezu, že přebrání pojistného rizika je nezbytnou náležitostí každé pojistné smlouvy a bez něj pojistná smlouva neslouží svému účelu, resp. odporuje zákonu o pojistné smlouvě. Instituce na základě Pojistné smlouvy nepřebrala žádné pojistné riziko Navrhovatele, který je i po dobu trvání Pojistné smlouvy nositelem rizika potencionální újmy v případě vzniku pojistné události.

Přebráním pojistného rizika se současně realizuje i Navrhovatelův pojistný zájem, kterým se podle § 3 písm. n) zákona o pojistné smlouvě rozumí oprávněná potřeba ochrany před následky nahodilé skutečnosti vyvolané pojistným nebezpečím.

Pojistný zájem je určitým druhem potřeby eliminace následků nahodilé skutečnosti promítnutý do pohytky jako kvalifikované vůle pojistníka a projevu této vůle (postaveném na objektivním předpokladu ochrany) prostřednictvím uzavření pojistné smlouvy a přenesením pojistného rizika na pojistitele. Jeho přítomnost v rámci uzavření pojistné smlouvy tak vyplývá z existence opodstatněné nutnosti zajistit si potřeby dotknuté nahodilými skutečnostmi.

Svou povahou je objektivní kategorií vyjadřující majetkově hodnotový vztah určité osoby k určité skutečnosti. Je pojmem právním, který obsahuje psychologický a majetkový aspekt, jeho zjištění však leží v rovině skutkové. Pojistný zájem je tak okolností skutkovou, která buď v konkrétním právním vztahu (pojistné smlouvě) existuje, nebo ne. Pojistný zájem současně představuje hospodářský účel uzavírání pojistných smluv v rámci pojišťovací činnosti

a současně působí jako korektiv práva, aby účelem formálních pojistných smluv, které smluvní strany uzavírají nikoli za účelem získání pojistné ochrany, nebylo dosažení, resp. zneužití těchto smluv k jinému ekonomickému cíli, např. ke spekulativním účelům jako sázka na smrt třetí osoby, investičním cílům, obcházení zákonné úpravy dědického řízení nebo zneužití daňového zvýhodnění.

Pojistný zájem je tudíž esenciální náležitostí pojistné smlouvy, která se do obsahu pojistné smlouvy promítá jejím samotným účelem, ke kterému pojistná smlouva slouží, např. vymezením pojistné události, hodnoty pojistného zájmu nebo výší pojistné částky.

Nezbytnost pojistného zájmu pro existenci pojistné smlouvy je možné dovodit přímo i z legální definice pojištěného ve smyslu § 3 písm. h) zákona o pojistné smlouvě jako osoby, na jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost za škodu nebo jiné hodnoty pojistného zájmu se soukromé pojištění vztahuje. Zákon tak definuje osobu pojištěného ve vztahu k uzavřené pojistné smlouvě, která má chránit hodnotu pojistného zájmu (např. život, zdraví, majetek apod.). Hodnota pojistného zájmu pak nepředstavuje nic jiného, než hodnotu, před jejímž porušením má pojištěný potřebu se chránit sjednáním pojistné smlouvy. Legální definice tak přímo vymezuje osobu pojištěného skrze jeho pojistný zájem. Pokud tedy neexistuje tato hodnota pojistného zájmu nebo oprávněná potřeba ochrany před následky, které tuto hodnotu poruší, není osoba v postavení pojištěného.

Obecně lze předpokládat, že pojistník má pojistný zájem na ochraně před následky poškození svého zdraví či života, ale projev takového zájmu se nutně musí promítnout do závazku, prostřednictvím kterého se chrání. Pro řešení smyslu a účelu pojistných smluv je neprojevený zájem nepodstatný a vždy je třeba ho zkoumat ve vztahu ke konkrétní smlouvě. Pokud by ovšem obsah smlouvy s ohledem na sjednaná práva a povinnosti odporoval tomu, co pojistný zájem představuje (jako objektivní kategorie), nelze dospět k závěru, že by pojistník měl v souvislosti s uzavřením pojistné smlouvy pojistný zájem.

Pokud pojistník smlouvu uzavřel (vyloučí-li se omyl), měl na jejím uzavření nějaký zájem. Otázkou pak zůstává, zda tento zájem je zájmem pojistným ve smyslu § 3 písm. n) zákona o pojistné smlouvě nebo zájmem jiným. Za pojistný zájem nelze považovat, když se pojistník rozhodne svou budoucí finanční situaci ponechat na nejistém výsledku závislém na tržních parametrech investice, které není možné s jistotou určit, ale pouze předvídat (neshoduje se s reparační funkcí pojistného plnění). Investování je sice svojí povahou také sázkou na budoucnost, však sleduje jiný cíl, a to je realizovat zisk.

Pojistná událost znamená v případě investiční složky jen časové ohraničení konce investice, se kterou je spojeno možné plnění. U pojistné složky představuje nastalá pojistná událost vznik potřeby krýt následky s pojistnou událostí spojené. U investiční složky se o této potřebě mluvit nedá, protože svou povahou se jedná o plnění v nejisté výši či zda vůbec nastane.

S námitkou Instituce, že pojistný zájem lze spatřovat v daňové uznatelnosti, možnosti určení konkrétní osoby, které bude pojistné plnění v případě smrti vyplaceno bez povolání v dědickém řízení nebo ve vázanosti výplaty pojistného plnění se vznikem pojistné události v nijak garantované výši, není možné souhlasit. Instituci namítané skutečnosti by byly způsobilé nanejvýš prokázat Navrhovatelův ekonomický zájem na uzavření Pojistné smlouvy, ovšem tento zájem není možné považovat za zájem pojistný. Finanční arbitr v tomto smyslu opakuje, že v rámci zjišťování potřeb v dokumentu označeném jako Dodatečné otázky k návrhu na pojištění Navrhovatel v rámci nabízených možností neoznačil, že by měl jakýkoli zájem na zajištění rodiny pro případ své smrti nebo pojištění, pouze akcentoval svůj požadavek na zajištění zdrojů v penzi a investování.

Finanční arbitř nerozporuje závěr Instituce (a nečinil tak ani v Nálezu), že výši pojistného plnění je možné v pojistné smlouvě upravit formou výpočtu, který je dostatečně určitý a srozumitelný. Tato skutečnost, shodně jako potencionální právo kdykoli měnit výši pojistné částky, ovšem sama o sobě není způsobilá prokázat existenci pojistného zájmu, pokud si strany sporu v rámci ujednání o pojistném plnění ve výši předvídaného výpočtu sjednaly, že výše plnění není jakýmkoli způsobem garantována a pojistná částka je rovna nule. Autonomie vůle je možná pouze do té míry, dokud se z hlediska posouzení platnosti právního úkonu jako konkrétního smluvního typu pohybuje v mezích stanovených zákonem; v posuzovaném případě zejména zákonem o pojistné smlouvě a občanským zákoníkem.

Právní úprava pojištění v novém občanském zákoníku v porovnání se zákonem o pojistné smlouvě doznala co do definice a především významu pojistné smlouvy a pojistného zájmu zanedbatelných a pouze terminologických změn; podle § 2758 „*Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné*“ a podle § 2761 „*Pojistným zájmem je oprávněná potřeba ochrany před následky pojistné události*“.

Skutečnost, že zákonodárce explicitně vyjádřil v § 2764 a § 2765 nového občanského zákoníku (oproti zákonu o pojistné smlouvě), že neexistence pojistného zájmu či jeho zánik vede k neplatnosti pojistné smlouvy, na významu pojistného zájmu nic nemění ani není možné dovozovat, že by snad jeho absence u pojistných smluv uzavřených v režimu zákona o pojistné smlouvě k neplatnosti pojistné smlouvy nevedla. Naopak aktuální právní úprava tento výklad potvrzuje. Význam pojistného zájmu ve vztahu k pojistné smlouvě a jejímu trvání se s aktuální právní úpravou nezměnil a pojistný zájem je významnou charakteristikou pojistné smlouvy, přičemž jeho vliv na vznik nebo zánik pojistné smlouvy lze dovodit nejen výkladem samotného zákona o pojistné smlouvě.

Pokud finanční arbitř na str. 13 Nálezu citoval odbornou veřejnost, činil tak právě za účelem vyzdvihnutí významu pojistného zájmu ve vztahu k platnosti Pojistné smlouvy. Nelze z toho dovozovat, jak tvrdí Instituce, že by snad finanční arbitř tvrdil, že zákon o pojistné smlouvě nečiní z nedostatku pojistného zájmu právní skutečnost způsobující zánik pojištění. Naopak svůj názor o závislosti platného sjednání Pojistné smlouvy pouze za předpokladu, že pojistník má pojistný zájem na jejím uzavření, finanční arbitř projevil naprosto jasně.

Finanční arbitř nesdílí názor Instituce, že absence pojistného zájmu nemá vliv na existenci pojistné smlouvy, a že Navrhovatel jako pojistník měl pojistný zájem na uzavření produktu sjednaného v Pojistné smlouvě.

Za bezpředmětnou považuje finanční arbitř námitku Instituce, že finanční arbitř „*nesprávně dovozuje možnost vyplacení pojistného v nižší částce, než bylo uhrazeno pojistné*“, když finanční arbitř nic takového v Nálezu nedovodil ani toto tvrzení Instituce nikterak nesouvisí se zkoumáním existence pojistného zájmu v posuzovaném sporu. Finanční arbitř rovněž v Nálezu ani v jiném obdobném nálezu neodkázal, jak nesprávně namítá Instituce, na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3784/2009 ze dne 4. 1. 2010. Nicméně, i k němu je třeba uvést, že byť řeší otázku pojištění škodového, nikoli životního, vyplývá z něj jednoznačná spojitost mezi existencí pojistného zájmu a existencí pojistné smlouvy za účinnosti zákona o pojistné smlouvě.

S odkazem na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu finanční arbitř již v Nálezu odůvodnil, že platnost smlouvy se posuzuje vždy vzhledem k okamžiku a okolnostem uzavření smlouvy (srov. rozhodnutí ze dne 22. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2374/98, ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2222/2011, nebo ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1256/2011), a tudíž není možné dodatečně zhojení nedostatku Pojistné smlouvy. Tento závěr Instituce nikterak nevyvrátila

a omezila se pouze na konstatování, že z hlediska práv a povinností ujednaných v Pojistné smlouvě je možné zhojit nedostatek nepřehrání pojistného rizika nebo absence pojistného zájmu, neboť Navrhovatel může kdykoli sjednat připojištění, zvýšit pojistnou částku (na což však podle čl. 4.2 Zvláštních pojistných podmínek nemá nárok, jak Instituce mylně namítá, ale pouze možnost požádat) nebo jinak určit rozsah investování. Tuto námitku považuje finanční arbitr za nesprávnou a náležitě se s ní vypořádal již v Nálezu.

Jak finanční arbitr dovodil v Nálezu, Navrhovatel s Institucí v Pojistné smlouvě sjednali investiční životní pojištění s nulovou pojistnou částkou, resp. s výplatou částky odpovídající hodnotě podílového účtu v době vzniku pojistné události. Instituce hodnotu podílového účtu Navrhovateli nijak negarantovala. Faktické investiční riziko (v extrémním případě riziko ztráty veškerých zaplacených splátek pojistného) nese Navrhovatel, který má vůči Instituci pohledávku na pojistné plnění ve výši odvislé pouze od předem nejistých okolností. Instituce se pro případ vzniku pojistné události zavázala Navrhovateli plnit pouze ve výši (nejisté) hodnoty podílového účtu, jehož podkladovým aktivem byly pouze platby od Navrhovatele.

Přenesení pojistného rizika na pojistitele odpovídá pojistnému zájmu pojistníka (potřebě zmírnění, případně eliminace následků pojistné události), jinými slovy, pojistný zájem je realizován přenesením pojistného rizika. Finanční arbitr v napadeném Nálezu a výše v tomto rozhodnutí podrobně rozebral, jakým způsobem dospěl k závěru, že Instituce v Pojistné smlouvě nepřebrala pojistné riziko, ani Navrhovatel jejím prostřednictvím nerealizoval svůj pojistný zájem, ačkoliv oba tyto faktory představují esenciální prvky pojistného vztahu, jak vyplývá ze zákona o pojistné smlouvě.

Finanční arbitr setrvává na svých právních závěrech vyslovených v Nálezu, tedy že Pojistná smlouva je absolutně neplatná podle § 39 občanského zákoníku, neboť odporuje zákonu o pojistné smlouvě. Instituce na základě Pojistné smlouvy nepřebrala pojistné riziko, ani Navrhovatel jejím prostřednictvím nenaplnil svůj pojistný zájem, když oba tyto faktory představují esenciální prvky pojistného vztahu.

6.3 Absolutní neplatnost Pojistné smlouvy jako krajní řešení

Finanční arbitr nerozporuje tvrzení Instituce, že vyslovení absolutní neplatnosti, v rámci kterého může dojít k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako *ultima ratio*. Z tohoto důvodu zákonodárce omezil absolutní neplatnost právních úkonů ve smyslu § 39 občanského zákoníku pouze na ty nejzávažnější vady právního úkonu. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (např. náleží Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10).

Vyslovit neplatnost právního úkonu, resp. v konkrétním případě omezit autonomii vůle, je však nezbytně třeba tam, kde sjednaný právní úkon s ohledem na svoji povahu odporuje zákonu nebo jej obchází, a kdy v souladu se zásadou legality v soukromoprávní sféře převáží veřejný zájem na jejím zrušení nad ochranou soukromoprávního vztahu (srov. např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 87/04 ze dne 11. 5. 2005).

Finanční arbitr je přesvědčen, že pokud Pojistná smlouva s ohledem na sjednaná práva a povinnosti neplní svou základní funkci a trpí zásadními vadami, které není možné zhojit ani výkladem, představuje bezpochyby právě takový právní úkon, u něhož převáží veřejný zájem na vyslovení jeho absolutní neplatnosti před jeho zachováním, byť by tím byla omezena autonomie vůle smluvních stran. V posuzovaném případě navíc nejde o situaci, kdy by finanční arbitr rozhodl proti vůli obou smluvních stran, když Navrhovatel platnost Pojistné smlouvy napadá.

Na neplatnosti Pojistné smlouvy nemůže nic změnit ani Institucí namítaná právní úprava neplatnosti právního jednání podle nového občanského zákoníku, neboť s ohledem na právní úpravu pojištění (zejména ustanovení o životním pojištění v § 2758 a násl. nového občanského zákoníku, včetně § 2764 o absenci pojistného zájmu), by Pojistná smlouva nejenže ve smyslu § 588 téhož zákona odporovala zákonu, ale současně by byla ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem.

Finanční arbitr v Nálezu vyslovil neplatnost Pojistné smlouvy ve smyslu § 39 občanského zákoníku, a to především pro rozpor se zákonem o pojistné smlouvě. Nedůvodná je tudíž námitka Instituce s odkazem na § 1 ve spojení s § 3030 nového občanského zákoníku, že není možné podle ustanovení veřejného práva hodnotit otázku platnosti či neplatnosti soukromoprávní smlouvy.

Námitka Instituce je navíc věcně nesprávná, což potvrzuje i Ústavní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 117/14 ze dne 28. 1. 2014 *„Právní úprava obsažená v první hlavě první části zákona č. 89/2012 Sb. směřuje především dovnitř systému soukromého práva (zejména jeho hmotněprávní roviny), přičemž ustanovení § 1 odst. 1 o tom, že uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného, přirozeně nelze vykládat tak, že znemožňuje jakoukoli "ingerenci" norem veřejného práva do soukromoprávní oblasti, expressis verbis, není vyloučeno, aby určité soukromoprávní jednání osob bylo poměřováno hledisky práva trestního, zvláště z pohledu jeho trestnosti; opačný postoj by totiž vedl k samotnému popření ochrany práv vyvěrajících z práva soukromého, a tím i, inter alia, k porušení čl. 90 Ústavy, dle něhož jsou k ochraně práv povolány soudy (lato sensu). Obecné soudy přitom rozhodovaly ještě za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., pročež by jim i z tohoto důvodu jinak nebylo lze vytýkat ústavně nekonformní posouzení. Ze všech těchto důvodů nemohl Ústavní soud k těmto výhradám stěžovatelů přihlídnout“*.

V této souvislosti finanční arbitr upozorňuje, že Pojistná smlouva nemůže obstát nejen z pohledu čistě soukromoprávního, ale ani veřejnoprávního, když *„veřejné a soukromé právo v moderní společnosti nejsou dva světy oddělené "čínskou zdí", v nichž by platila zcela a principiálně odlišná pravidla, nýbrž dvě sféry jednoho ve své podstatě jednotného a uceleného právního řádu“* (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 2 As 88/2006) a když i porušení veřejnoprávní normy může v soukromoprávní rovině vyústit až k neplatnosti právního úkonu (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 314/2003, podle něhož mj. platí, že *„[s] ohledem na smysl a účel zákona je třeba posoudit, zda postačí uplatnění zákonem předvídaných veřejnoprávních sankcí (správní tresty - pokuty, odnětí oprávnění), nebo zda smysl a účel zákona žádá, aby předmětná smlouva byla považována za neplatnou“*).

K námitce Instituce, že určení neplatnosti Pojistné smlouvy je pouze prejudiciální otázkou, finanční arbitr plně odkazuje na odůvodnění v části 9.1 napadeného Nálezu. Instituce vyjma obecného konstatování nevznesla žádný relevantní argument, kterým by vyvrátila závěr finančního arbitra, že určení neplatnosti Pojistné smlouvy není pouze předběžnou otázkou, ale je zásadní pro určení vzájemných práv smluvních stran do budoucna. Finanční arbitr tak trvá na svém závěru, že Navrhovateli svědčí právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy vedle nároku na vrácení (zaplacení) bezdůvodného obohacení.

6.4 Pojistná smlouva jako simulovaný právní úkon a její konverze

K námitce Instituce, že Pojistná smlouva by byla v případě své neplatnosti platnou smlouvou investiční v souladu s § 41a občanského zákoníku, a to ať už za využití institutu konverze

právního úkonu (odst. 1) či prostřednictvím právní úpravy o simulovaném právním úkonu (odst. 2), finanční arbitr odkazuje, že ke konverzi může dojít výhradně tehdy, je-li z okolností zřejmé, že i toto jiné právní jednání vyjadřuje vůli jednajících osob, přičemž v případě pochybností se konverze právního jednání neuplatní. Z projevené vůle smluvních stran by muselo být zřejmé, že by jednaly právě tak, že chtějí uzavřít smlouvu investiční. S ohledem na obsah práv a povinností obsažených v Pojistné smlouvě současně není možné bez dalšího (pouze z důvodu absence pojistného zájmu a nepřehrání pojistného rizika pojišťovnou) dospět k natolik jasnému závěru, že by vůlí stran sporu bylo uzavřít investiční smlouvu, aby bylo možné aplikovat § 41a odst. 1 občanského zákoníku.

Dovolání se konverze právního úkonu a tím i platnosti Pojistné smlouvy jako smlouvy investiční Instituce v námitkovém řízení nelze posoudit jinak, než jako zcela účelové tvrzení (neodrážející skutečnou vůli) Instituce, když z předložených pokladů, jakož i z vyjádření Instituce po celou dobu řízení, jednoznačně vyplývá, že uzavřela a měla vůli uzavřít pojistnou smlouvou byť s investičním prvkem. Instituce na jednu stranu namítá, že vůlí Navrhovatele i Instituce bylo uzavřít pojistnou smlouvou s investičními prvky a na druhou stranu zcela v rozporu s tímto tvrzením a zákonem předpokládanými předpoklady pro konverzi právního úkonu dovozuje platnost Pojistné smlouvy jako smlouvy investiční. Námitka Instituce, že finanční arbitr by měl ve smyslu 41a odst. 1 občanského zákoníku ponechat Pojistnou smlouvou platnou jako smlouvou investiční, je tak nejen co do svého obsahu vnitřně rozporná, ale navíc i nesprávná.

Finanční arbitr připomíná, že Instituce je oprávněna vykonávat pouze povolené činnosti podle zákona o pojišťovnictví, konkrétně pojišťovací činnost v odvětví životních a neživotních pojištění. Instituce nemá povoleno provozovat žádnou činnost podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Proto závěr, že by Instituce jako subjekt s konkrétně povolenou pojišťovací činností měla při vědomosti o neplatnosti Pojistné smlouvy vůli k uzavření smlouvy investiční a chtěla by tedy jednat v rozporu se zákonem o pojišťovnictví, případně s předpisy upravujícími podnikání na kapitálovém trhu, je zcela absurdní. Instituce v řízení neprokázala, ani finanční arbitr nezjistil, že by investiční smlouva vyjadřovala vůli smluvních stran. V posuzovaném případě tak není naplněna základní podmínka konverze v jiný platný právní úkon, a tudíž není možná.

I kdyby však finanční arbitr připustil, že Instituce chtěla poskytnout produkt sloužící ke zprostředkování investic do cenných papírů, jednalo by se o smluvní typ předpokládaný zákonem o cenných papírech, a pojišťovna by tak musela splnit podmínky stanovené zejména v § 76 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o kolektivním investování“), a v § 15 a násl. zákona o podnikání na kapitálovém trhu a také přispívat do garančního fondu obchodníků s cennými papíry.

Instituce k výše uvedeným povinnostem namítá, že zákon o podnikání na kapitálovém trhu je veřejnoprávním předpisem, jehož porušení samo o sobě nevede k neplatnosti Pojistné smlouvy. Zákon o podnikání na kapitálovém trhu však není co do své povahy předpisem pouze veřejnoprávním, ale i soukromoprávním; například v části regulace poskytování investičních služeb obsahuje nejen obširnou soukromoprávní úpravu předšmluvní fáze reprezentovanou zejména povinnostmi poskytovatele investiční služby při jednání se zákazníky (v předšmluvní fázi tedy hlavně s potenciálními zákazníky), ale také soukromoprávní úpravu rozsáhlých informačních povinností, které se přímo či nepřímo promítají do obsahu investičních smluv, a dále do řady povinností poskytovatele investiční služby definujících naplnění požadavku odborné péče při poskytování investičních služeb. Nad to, jak finanční arbitr vylíčil v části 6.3 tohoto rozhodnutí, rozpor právního úkonu se

smyslem a účelem být i veřejnoprávního předpisu, resp. jeho veřejnoprávních norem, může vést ve svém důsledku k absolutní neplatnosti právního úkonu podle § 39 občanského zákoníku.

Ve srovnání s plněním povinností ve smyslu § 65 a násl. zákona o pojistné smlouvě zákon o podnikání na kapitálovém trhu počítá se zajištěním odbornosti osob (odlišným od zprostředkování pojištění), odlišnými pravidly jednání se zákazníky, údaji o produktech poskytovaných zájemci o poskytování investičních služeb atd. Instituce při uzavírání Pojistné smlouvy tedy ani nemohla splnit požadavky konkretizované právní úpravou podnikání na kapitálovém trhu. Taková smlouva by byla již při jejím uzavírání stížena zásadní vadou.

Pokud se jedná o simulaci právního úkonu ve smyslu § 41a odst. 2 občanského zákoníku, kterou se finanční arbitr podrobně zabýval v Nálezu, platí, že občanský zákoník podmiňuje platnost disimulovaného právního úkonu tím, že má náležitosti jiného platného právního úkonu a odpovídá vůli jeho účastníků.

Investiční smlouva jako jiný, Pojistnou smlouvou disimulovaný právní úkon, by rovněž odporovala smyslu a účelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu ve spojení se zákonem o kolektivním investování a jako taková by nemohla být považovaná za platnou. Navíc i zde z výše uvedených důvodů mj. platí, že Instituce jen stěží mohla mít vůli uzavřít investiční smlouvu (a uzavření pojistné smlouvy pouze simulovat), když sama v řízení před finančním arbitrem trvala na platnosti Pojistné smlouvy jako smlouvy o pojištění a jiný Pojistnou smlouvou disimulovaný právní úkon by uzavírala v rozporu s udělenými oprávněními.

Finanční arbitr proto uzavírá, že neshledal žádný způsob ve smyslu namítaného § 41a občanského zákoníku, jak prohlásit Pojistnou smlouvu za platnou smlouvu investiční.

6.5 Promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení

Finanční arbitr v Nálezu uzavřel, že právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 107 odst. 2 občanského zákoníku se v objektivní promlčecí době nepromlčelo, což nerozporuje ani Instituce.

V subjektivní promlčecí době podle § 107 odst. 1 občanského zákoníku se právo na vydání plnění bezdůvodného obohacení promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkon obohatil. Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že promlčecí doba běží pro každou platbu pojistného zvlášť, což ostatně uvedl již v Nálezu.

Finanční arbitr však nesdílí právní názor Instituce, že Navrhovateli se právo na vydání zaplaceného pojistného promlčelo v subjektivní promlčecí době. Finanční arbitr již v Nálezu náležitě shrnul skutková zjištění a s odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. II. ÚS 3358/14, a Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2016, sp. zn. 28 Cdo 4468/2015, konstatoval, že nezjistil, že by Navrhovatel získal subjektivní povědomí o neplatnosti Pojistné smlouvy a o tom, kdo se na jeho úkor obohatil dříve, než jednal se svým právním zástupcem ohledně poskytnutí právní pomoci v předmětné věci.

Pro počátek běhu promlčecí doby, ve světle uvedených rozhodnutí, je nezbytně třeba skutečně prokázaná vědomost Navrhovatele o skutkových okolnostech prokazujících, že se na úkor Navrhovatele někdo bezdůvodně obohatil a kdo touto osobou je, a současně Navrhovatelova znalost o veškerých relevantních okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo

plněno, je neplatná. Pro posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby současně není rozhodné, že již dříve měl Navrhovatel možnost se tyto skutečnosti dozvědět.

Finanční arbitr se ztotožňuje s názorem Instituce, že rozhodná je znalost v rovině skutkových zjištění, nikoli právního povědomí. Pokud finanční arbitr váže skutečně prokázaný okamžik počátku běhu subjektivní promlčecí doby nejdříve k okamžiku, kdy Navrhovatel jednal se svým právním zástupcem, činí tak z důvodu, že v tento okamžik nejdříve mohl získat povědomí o tom, že se na jeho úkon někdo bezdůvodně obohatil a v jaké míře, nikoli z důvodu, že by v rámci jednání se svým právním zástupcem bylo rozhodné, že získal právní povědomí o neplatnosti Pojistné smlouvy.

Optikou výše uvedeného nelze počátek subjektivní promlčecí doby dávat na roveň s okamžikem, kdy má Navrhovatel k dispozici veškeré podklady k Pojistné smlouvě, neboť k tomuto okamžiku není možné prokazatelně tvrdit, že měl Navrhovatel povědomí o tom, že se na jeho úkor Instituce bezdůvodně obohatila nebo v jaké výši, popř. že by znal veškeré nezbytné skutečnosti vedoucí k neplatnosti Pojistné smlouvy. Toto tvrzení Instituce současně odporuje i logice věci, když si lze jen stěží představit, že by Navrhovatel od počátku uzavření Pojistné smlouvy měl povědomí o tom, že s každým zaplaceným pojistným se Instituce na jeho úkor bezdůvodně obohacuje a současně by dál na Pojistnou smlouvu po dobu více než tři let hradil pojistné, aniž by vady Pojistné smlouvy vůči Instituci jakkoli namítal. Pojistná smlouva (včetně všech svých součástí) je sama o sobě poměrně složitý dokument a povědomí Navrhovatele o její případné neplatnosti nelze dovozovat bez dalšího, zvláště za situace, kdy toto povědomí neměla shodně jako Navrhovatel ani Instituce jako tvůrce Pojistné smlouvy.

Z Pojistné smlouvy vyplývá, že návrh na uzavření Pojistné smlouvy podává Instituce, která tak činí prostřednictvím svého zástupce a Navrhovatel takový návrh pouze akceptuje. Návrh na uzavření Pojistné smlouvy má podobu formulářového návrhu, a pokud se Navrhovatel rozhodl pro alokaci 100 % zaplaceného pojistného do investování, činil tak pouze v mezích toho, co Instituce (jednající prostřednictvím svého zástupce) v rámci návrhu umožňuje. Jen stěží lze tudíž od tohoto okamžiku dovozovat, že by snad měl díky tomu povědomí o skutečnostech způsobujících neplatnost Pojistné smlouvy nebo vzniku bezdůvodného obohacení.

V této situaci leží důkazní břemeno zejména na samotné Instituci, která však v řízení o námitkách nepředložila žádný důkaz, který by prokazoval, že Navrhovatel měl subjektivní povědomí o rozhodných skutečnostech již od uzavření Pojistné smlouvy.

Naopak ze shromážděných podkladů vyplývá, že Navrhovatel se k Pojistné smlouvě, stejně jako Instituce, choval jako ke smlouvě platné a řádně platil pojistné. Z předložených podkladů v průběhu celého řízení nevyplývá, že by Navrhovatel u Instituce platnost Pojistné smlouvy reklamoval, či že by ze vzájemné konverzace s Institucí mohl nabýt dojmu o rozhodných skutečnostech vedoucích k neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku nároku na bezdůvodné obohacení. Protože Instituce neprokázala, že Navrhovatel získal subjektivní povědomí o neplatnosti Pojistné smlouvy a o tom, kdo se na jeho úkor obohatil dříve, než jednal se svým právním zástupcem ohledně poskytnutí právní pomoci v předmětné věci, vztáhl finanční arbitr počátek běhu subjektivní doby ke dni 9. 9. 2015, kdy Navrhovatel udělil právnímu zástupci plnou moc k zastupování v předmětném sporu, protože k tomuto dni je postaveno na jisto, že Navrhovatel musel mít po konzultaci s právním zástupcem subjektivní povědomí, že mohlo vzniknout bezdůvodné obohacení a že se na jeho úkor obohatila Instituce.

K tomuto srov. například i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2012, evid. č. 28 Cdo 1957/2012, podle něhož „z hlediska subjektivní promlčecí doby ve smyslu ust. § 107 odst. 1 obč. zák. je rozhodný okamžik, kdy se oprávněný skutečně dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. Pokud tedy žalovaná v řízení netvrdila a neprokázala, že tomu tak bylo již v okamžiku uzavření neplatné smlouvy (to ostatně netvrdí ani v dovolání), nelze počátek subjektivní promlčecí doby s tímto momentem spojovat. Obdobně je tomu v souvislosti s poskytnutím finančních prostředků. Je zjevné, že nelze platně odstoupit od absolutně neplatné smlouvy, ovšem byl-li žalobce přesvědčen o platnosti smlouvy (v řízení nebyl prokázán opak), dozvěděl se právě v okamžiku odstoupení, že se žalovaná na jeho úkor bezdůvodně obohatila, jelikož v této chvíli byla smlouva domněle zrušena. V den odstoupení od smlouvy se tak podle skutkových zjištění odvolacího soudu mohl žalobce nejdříve dozvědět o vzniku bezdůvodného obohacení“.

Tvrzení Instituce, že Navrhovatel je „více“ než běžným spotřebitelem, protože je společníkem a osobou zastupující několik právnických osob, a tudíž musí mít četné zkušenosti s uzavíráním smluv, je z hlediska posouzení Institucí tvrzeného počátku běhu subjektivní promlčecí doby bez významu. Z působení Navrhovatele nelze ve vztahu, v rámci kterého vystupoval jako spotřebitel proti Instituci jako profesionálové v oblasti pojišťovnictví (která sama o neplatnosti Pojistné smlouvy nevěděla), ničeho dovozovat a je třeba na Navrhovatele nahlížet optikou průměrného spotřebitele. Z tvrzení Instituce ostatně ani nevyplývá, že by pracovní činnost Navrhovatele jakkoli souvisela s pojišťovací činností.

S ohledem na výše uvedené finanční arbitr setrvává na svém závěru o nepromlčení uplatněného nároku a z téhož důvodu se nezabýval ani námitkou Navrhovatele, že námitka promlčení vznesená Institucí je v rozporu s dobrými mravy.

6.6 Judikatura Soudního dvora EU a některých členských států

Instituce namítá, že finanční arbitr se řádně nevypořádal s rozhodnutími Soudního dvora Evropské unie a soudů jiných členských států, když odkazuje na Memorandum České asociace pojišťoven, sama však v námitkách z tohoto stanoviska účelově vybrala jen některá rozhodnutí nebo zcela opomněla zmínit některé podstatné rozdíly od posuzovaného případu.

Ze samotného Nálezu je zřejmé, že finanční arbitr Memorandum České asociace pojišťoven nezískal od Instituce, která jím (a v něm obsaženými argumenty) v řízení nijak neargumentovala, ale ze své úřední činnosti. Finanční arbitr jej ze svého rozhodnutí učinil v souladu s § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 50 odst. 1 správního řádu součástí spisu. Avšak vzhledem k rozdílnosti evropských právních úprav (jak finanční arbitr popisuje dále) a nezávaznosti soudních rozhodnutí cizích států by mohl finanční arbitr tyto podklady na předmětné řízení aplikovat jen stěží. Předložená rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie pak závěry namítané Institucí taktéž nepodporovaly, spíše naopak.

Tvrzení Instituce, že finanční arbitr v Nálezu odkazuje na řízení vedené pod sp. zn. FA/ZP/211/2014 (v němž Instituce podklady obsažené v Memorandu České asociace pojišťoven použila), se nezakládá na pravdě. Instituce argumenty obsažené v tomto dokumentu použila až v podaných námitkách. Je otázkou procesní obrany Instituce, zda a jakým způsobem bude hájit svá práva v řízení a je výlučně věcí finančního arbitra, aby ve věci nestranně a spravedlivě rozhodl. Pokud Instituce finančnímu arbitrovi vytýká, že v rámci vyjádření k námitkám Instituce ohledně předložené judikatury reagoval v tom smyslu, že Instituce neuvedla nové informace, jedná se pouze o liché konstatování, kterým Instituce nereflktuje skutečnosti uvedené v napadeném Nálezu.

Finanční arbitr nezpochybnuje ani právo Evropské unie nebo eurokonformní výklad vnitrostátních právních norem s ohledem na evropské prameny práva.

Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. 3. 2012, sp. zn. C-166/11, na které Instituce odkazuje, se vztahuje k řešení předběžné otázky, tj. aplikace směrnice 85/577/EHS ze dne 20. 12. 1985, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory resp., zda se tato směrnice vztahuje i na smlouvy o pojištění vázané na investiční složky. V tomto rozhodnutí se tak řešila úplně jiná předběžná otázka, než je předmět sporu vedeného před finančním arbitrem. Samotná pojistná smlouva, které se rozhodnutí týká, není smlouvou s nulovou pojistnou částkou. Z bodu 18 odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že je zde garantované pojistné plnění ve výši 3.000 EUR pro případ smrti, ačkoli veškeré pojistné spotřebitel hradí na investiční složku s různou mírou rizika (od pevně stanoveného výnosu až po rizikové fondy). Spotřebitel tak obdrží minimálně 3.000 EUR spolu s pevně stanoveným výnosem. Soud navíc odděluje pojištění a další druhy plnění (investici), které dělá z této smlouvy smlouvu smíšenou. Pokud soud v bodech 28 a 29 svého odůvodnění mluví o tom, že tyto druhy smluv vázaných na investice „united linked“ jsou běžné, nelze z toho dovozovat, že by tím myslel smlouvy s nulovou částkou nebo by tím vůbec existenci a platnost takových smluv posuzoval.

Ve vztahu k britskému, francouzskému a nizozemskému rozhodnutí finanční arbitr uvádí, že mu nepřísluší jakkoliv hodnotit rozhodovací praxi zahraničních soudů, případně orgánů mimosoudního řešení spotřebitelských sporů (to nevyplývá ani z § 20 zákona o finančním arbitrovi), neboť tato vychází z vnitrostátních předpisů toho kterého státu. Vnitrostátní předpisy se pak zpravidla mohou značně lišit s ohledem na sociální, kulturní a společenské zvyklosti toho kterého státu, přičemž ani transpozice evropských směrnic, které zavazují pouze co do cíle, nikoli co do volby prostředků a způsobů jeho dosažení, automaticky nevede k totožnosti vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států Evropské unie ve směrnici upravované oblasti. Soud, resp. jakýkoli jiný státní orgán, který rozhoduje o právech a povinnostech občanů příslušného státu, je pak povinen rozhodnout pouze a jen na základě příslušných vnitrostátních norem, případně mezinárodních norem nebo norem Evropské unie, které jsou však ústavou příslušného státu výslovně začleněny do jeho právního řádu. Finančnímu arbitrovi proto nepřísluší při řešení předmětného sporu zkoumat ani rozhodnutí zahraničního soudu ani zahraniční právní předpisy.

Odlišnost právních úprav jednotlivých států je zřejmá například při porovnání Institucí označeného rozsudku britského Apelačního soudu ze dne 4. 7. 1996 ve věci Fuji Finance v Aetna Life Insurance Co Ltd s rozhodovací praxí Italských soudů (Italskou úpravu Instituce opomněla zmínit, ačkoliv je součástí Memoranda České asociace pojišťoven, na které Instituce sama odkazuje). Podle britského Apelačního soudu musí být smlouva posuzována jako celek a nikoliv podle převažujícího (pojistného nebo investičního) prvku, jak činí soudy italské.

Na rozsudku britského Apelačního soudu Instituce demonstruje, že i smlouvu, ve které nebyl pojistitel vystaven žádnému riziku, nebyla sjednána žádná pevná pojistná částka a ve které pojistné plnění v případě smrti a hodnota odkupného byly určeny jako hodnota jednotek fondu, posoudil soud jako platnou pojistnou smlouvu.

Naopak praxe italských soudů je taková, že příslušný soud posuzuje povahu produktu investičního životního pojištění z hlediska, která složka (pojistná či investiční) převažuje. Převažuje-li investiční povaha smlouvy, vztahují se na ni předpisy upravující finanční produkty, s nimiž soud následně posuzuje soulad. Na základě porušení předpisů pak soud

uloží buď povinnost nahradit pojistníkovi vzniklou škodu, nebo dovodí neplatnost smlouvy a uloží povinnost vrátit vložené prostředky. Stěžejním prvkem je existence pojistného rizika, které je podstatnou náležitostí pojistné smlouvy, když pokud riziko ve smlouvě neexistuje nebo zaniklo ještě před uzavřením smlouvy, je pojistná smlouva neplatná. Na tuto situaci reagoval italský zákonodárce, když od 25. 1. 2007 novelizoval příslušný předpis a investiční životní pojištění nově zařadil mezi tzv. finanční produkty vydávané pojišťovnami a stanovil, že nejde o pojištění. Na investiční pojištění je tedy nadále nutné použít právní předpisy o investičních produktech. Novelizované ustanovení se použije pouze na pojistné smlouvy vzniklé po účinnosti této novely.

Z rozsudku Kasačního soudu ve Francii č. 227 ze dne 23. 11. 2004 je zřejmé, že tento soud odmítl smlouvy o investičním životním pojištění překvalifikovat a pohlížet na ně jako na smlouvy investiční. I z tohoto rozhodnutí je zřejmé, že se nejedná o pojistnou smlouvu s nulovou pojistnou částkou, kdy pojistné plnění, které byl pojistitel povinen vyplatit, bylo určeno jako uspořená částka získaná v průběhu trvání smlouvy, s minimálním garantovaným výnosem 4,5 % ročně. Nizozemský soud v Leeuwardenu v rozsudku ze dne 11. 5. 2010, sp. zn. 200.023.799/01, posoudil investiční životní pojištění odlišně od soudu francouzského (a odlišně od praxe aplikované v České republice), když jej kvalifikoval jako smíšený produkt, tedy nejen jako životní pojištění, ale také jako produkt investiční. Pojistitele, který takový produkt nabízí, pak považuje za obchodníky s cennými papíry a aplikuje na ně předpisy vztahující se na cenné papíry.

Z výše uvedeného nástinu je zřejmé, že rozhodovací praxe soudů jednotlivých států Evropské unie, ač přihlížející k jednotlicímu prvku evropského práva, je v oblasti pojetí investičního životního pojištění značně roztržštěná. Snad s výjimkou osamocené rozhodnutí britského Apelačního soudu z roku 1996 (zde je na místě poznamenat, že britský právní systém je od základu odlišný od systému kontinentálního a tedy i českého práva) finanční arbitr v rozhodovací praxi jednotlivých vnitrostátních soudů nenalezl žádné rozhodnutí, které by potvrdilo, že v některém z těchto států považují pojistnou smlouvu s nulovou pojistnou částkou, bez jakékoliv garance pojistného plnění, za platnou pojistnou smlouvu. Finanční arbitr již výše konstatoval, že nezpochybňuje existenci investičního životního pojištění a nijak neopomíjí, že je to jeden z podstatných finančních produktů, který se běžně vyskytuje na pojistném trhu, avšak taková smlouva musí vždy splňovat alespoň minimální požadavky, které na ní kladou platné právní předpisy jako na platnou pojistnou smlouvu.

6.7 Námitky Navrhovatele k předmětu řízení a odkupnému

Co se týče námitky Navrhovatele, že finanční arbitr rozhodoval o částce ve výši 2.400.000 Kč a nikoli ve výši 2.440.000 Kč, finanční arbitr již výzvou k odstranění nedostatků návrhu ze dne 25. 9. 2015, evid. č. FA/9943/2015, vyzval Navrhovatele mj. k tomu, aby prokázal (výpisy z účtu, potvrzením Instituce o úhradě pojistného), v jaké výši bylo uhrazeno pojistné na Pojistnou smlouvu od počátku pojištění. Navrhovatel reagoval na výzvu finančního arbitra podáním ze dne 10. 11. 2015, evid. č. FA/13570/2015, v němž slíbil svá tvrzení o výši zaplaceného pojistného prokázat, ale již tak neučinil.

Naopak Instituce ve svém vyjádření k podanému návrhu ze dne 18. 1. 2016, evid. č. FA/1026/2016, namítla a podrobným výpisem doložila, že Navrhovatel uhradil pojistné ve výši 2.400.000 Kč. Výzvou ze dne 3. 5. 2016, evid. č. FA/5808/2016, finanční arbitr Navrhovateli zaslal vyjádření Instituce a vyzval ho, aby se k němu vyjádřil. Navrhovatel ve své odpovědi ze dne 20. 6. 2016, evid. č. FA/14960/2016, částku celkově

uhrazeného pojistného nijak nerozporoval a neučinil tak ani po seznámení se s podklady pro vydání Nálezu.

Finanční arbitr měl tak za situace, kdy Navrhovatel v návrhu na zahájení řízení požadoval vydání veškerého bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy a současně částku ve výši 2.440.000 Kč, za to, že Navrhovatel pouze nesprávně vyčíslil výši bezdůvodného obohacení a v řízení mu jde právě o jeho skutečnou výši, což Navrhovatel výslovně potvrdil i ve svém vyjádření ze dne 20. 6. 2016, evid. č. FA/14960/2016, a později i v námitkovém řízení.

S ohledem na tyto skutečnosti a rovněž na to, že Navrhovatele tento postup finančního arbitra nemohl nijak poškodit, finanční arbitr považuje námitku Navrhovatele za bezpředmětnou.

Finanční arbitr vzal v řízení o námitkách proti Nálezu rovněž za prokázané, že Instituce v průběhu řízení před finančním arbitrem provedla na základě žádosti Navrhovatele ze dne 28. 4. 2016 částečný odkup ve výši 1.520.977 Kč. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce tedy představuje celkově zaplacené pojistné ve výši 2.400.000 Kč snížené o částku částečného odkupu ve výši 1.520.977 Kč, tedy celkem 879.023 Kč. Tuto skutečnost shodně potvrdily a doložily obě smluvní strany.

Pokud se jedná o nárok Navrhovatele na úroky z prodlení ve výši 8,05 % p. a. z částky 2.400.000 Kč od 6. 11. 2015 do 16. 5. 2016 a ve výši 8,05 % p.a. z částky 879.023 Kč počínaje dnem 17. 5. 2016 do zaplacení, pak finanční arbitr odkazuje na § 517 odst. 2 občanského zákoníku, že *„[j]de-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“*.

Finanční arbitr současně odkazuje na závěry Nejvyššího soudu České republiky v rozhodnutí ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99, kde soud na jisto postavil, že *„[m]á-li být bezdůvodné obohacení vydáno v penězích a nesplní-li dlužník svoji platební povinnost včas, má věřitel právo požadovat též úroky z prodlení“*. Nárok na úrok z prodlení tedy vznikne i v případě prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení.

Jelikož u bezdůvodného obohacení není v zákoně stanovena splatnost závazku dlužníka k jeho vydání (v tomto případě Instituce), a podle § 563 občanského zákoníku platí, že *„[n]ení-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán“*, je splatnost bezdůvodného obohacení vázána na výzvu Navrhovatele k jeho plnění, resp. na lhůtu za tímto účelem Navrhovatelem stanovenou.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel vyzval Instituci k vydání bezdůvodného obohacení ve výši 2.440.000 Kč ve výzvě, kterou Instituci odeslal dne 3. 11. 2015 a která došla do podatelny Instituce dne 5. 11. 2015. Instituce se tak dostala do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení den následující po doručení výzvy, tedy 6. 11. 2015.

Výši úroku z prodlení stanoví v tomto případě nařízení Vlády České republiky č. 351/2013 Sb., když podle § 19 odst. 1 platí, že *„[v]ýše úroku z prodlení, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení, se řídí nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení“*.

Podle § 2 nařízení Vlády České republiky č. 351/2013 Sb. platí, že *„[v]ýše úroku z prodlení*

odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů“. Repo sazba vyhlášená Českou národní bankou ke dni 1. 7. 2015 činila 0,05 % p. a.

Finanční arbitr z výpisu předloženého Institutu zjistil, že datum zaúčtování částečného odkupu z bankovního účtu Instituce je 18. 5. 2016. Toto datum (a nikoli 17. 5. 2016, jak uvádí Navrhovatel) považuje finanční arbitr za nejdříve možné datum, kdy Navrhovatel mohl obdržet částečný odkup, který změnil výši jeho pohledávky za Institutu. S ohledem na výše uvedené finanční arbitr přiznal Navrhovateli úrok z prodlení z částky 2.400.000 Kč ve výši 8,05 % p.a. od 6. 11. 2015 do 17. 5. 2016 a s úrokem z prodlení z částky 879.023 Kč ve výši 8,05 % p.a. počínaje dnem 18. 5. 2016 do zaplacení.

Finanční arbitr tak vyhověl nároku Navrhovatele, co do uložení povinnosti Institutu zaplatit nad rámec bezdůvodného obohacení rovněž i úroky z prodlení, byť vznesení tohoto nároku v řízení před finančním arbitrem ze strany Navrhovatele nebylo jednoznačné. Navrhovatel v návrhu na zahájení řízení ze dne 11. 9. 2015 tento návrh vůči Institutu neuplatnil a učinil tak až v rámci odstranění nedostatků návrhu podáním ze dne 10. 11. 2015. V rámci posledního vyjádření před vydáním Nálezu ze dne 20. 6. 2016 Navrhovatel opakovaně formuloval petit, čeho se v řízení před finančním arbitrem vůči Institutu domáhá, a uplatnění tohoto nároku opět opominul. Nicméně vzhledem k tomu, že Navrhovatel v rámci výzvy k nápravě zaslané Institutu ze dne 27. 10. 2015 tento nárok vůči Institutu vznesl, nejednoznačnosti vyjádření Navrhovatele a v souladu se zásadou šetření práv stran sporu, finanční arbitr vyhověl námitce Navrhovatele, že se tohoto nároku vůči Institutu skutečně v řízení před finančním arbitrem domáhá, než aby je vystavil právní nejistotě nebo zbytečným nákladům v souvislosti s uplatněním tohoto nároku v samostatném řízení.

6. K výroku rozhodnutí

Na základě všech shora uvedených skutečností finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítnutých Institutu, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení.

Finanční arbitr částečně vyhověl námitkám Instituce i Navrhovatele, když z předložených podkladů a vyjádření stran sporu shodně vyplývá, že Navrhovatel již před vydáním Nálezu přijal od Instituce částečné odkupné ve výši 1.520.977 Kč, a proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku I tohoto rozhodnutí, když vzájemná bezdůvodná obohacení stran sporu proti sobě započítal. Finanční arbitr dále vyhověl námitce Navrhovatele co do uplatnění nároku na úroky z prodlení vůči Institutu (byť částečně upravil jeho počátek), jak je rovněž uvedeno ve výroku I tohoto rozhodnutí.

Jelikož finanční arbitr v novém výroku I uložil Institutu povinnost zaplatit Navrhovateli nižší částku než v Nálezu, v souladu s § 17a zákona o finančním arbitrovi poměrně snížil i sankci uloženou Institutu, jak vyplývá z opraveného výroku III. Nálezu. Výrok II. Nálezu o určení neplatnosti Pojistné smlouvy zůstává nezměněn, protože Navrhovatel má právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy a Pojistná smlouva je absolutně neplatná podle § 39 občanského zákoníku pro rozpor se zákonem.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í :

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nálezn, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabyvá nálezn právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

V Praze dne 29. 11. 2017

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr